

NO PODEM OBLIDAR, ENCARA

per JORDI ARBONÉS

La literatura testimonial, que va seguir la Segona Guerra Mundial, ha anat transformant-se, en els darrers anys, en una literatura escapista, que es va allunyant cada vegada més de la problemàtica que ofereix la realitat. Això que succeeix en literatura és un símptoma que s'agreuja quan revisem aquelles arts que es manifesten com a espectacle (teatre, cinema, televisió). Tot plegat contribueix a nodrir la tovor que caracteritza l'home mitjà contemporani, a l'extrem que quan un espectacle s'aparta del canó establert, per tal de conformar la dosi exacta que haurà de facilitar l'evasió esperada per l'espectador, i presenta un problema que sacseja la seva ànima adormida, normalment reacciona en forma negativa i se situa en posició de rebutjar-lo. És possible que aqueix fenomen respongui a una necessitat d'oblidar que s'ha fet imperativa en l'home d'avui després d'haver viscut els horrors de les darreres guerres, de la camps de concentració, de les bombes atòmiques... Ara bé, aqueixa actitud és

Aleshores la senyora es va almar.

—Si es així, senyal que estàs malalt. Tu ets un home jove, i això no pot ser. Caldrà que vegis un metge, i en tot cas, el millor: un psicoanalista.

Tal dit tal fet, En Jaume va començar un tractament psicoanalític. I com si fos oli en un llum, la senyora al poc temps va comprovar que el seu marit començava a ser altra vegada l'home afectuós, assidu, i enamorat dels primers temps de lluna de mel. I d'una manera cada dia un xic més perceptible i accentuada. Estava realment admirada de l'èxit, i totalment satisfeta. Una sola cosa la tenia un si és no es preocupada, o millor diria, encuriósida: el seu marit, tots els vespres, després de sopar des del primer dia del tractament, es tancava a l'escriptori durant una mitja hora.

La curiositat femenina no podia resistir aquest petit misteri, nou en els costums matrimonials. I va espiar el marit pel forat del pany. Però, és clar, el camp visual era reduït: només aconseguia albirar la taula gran i un tros del marit que semblava girar al voltant, sense parar. Enseny, sentia que parlava, però no entenia el que deia. Potser resava?

L'endemà va fer un foradet a la porta per poder observar millor el nou costum del seu rejuenit espòs. Efectivament, al vespre pogué observar, amb millor visibilitat, que el marit feia tombos a la taula a grans gambades, amb les mans estrenyent-se el cap. Posà l'orella al forat per escoltar allò que deia, en murmuris molt baixos, i es quedà d'una peça quan va entendre les paraules del marit, que repetia incansablement com per autosugestionar-se, d'una manera conspicua, allucinant, com si volgués ficar-se la idea al cap a cops de puny:

—No és la meua donal! No és la meua donal! No és la meua donal!

perillosa, perquè hi ha coses que no s'han d'oblidar, almenys no s'han d'oblidar, encara, perquè aqueix oblit comportaria l'acceptació d'unes idees, d'unes regles, que s'oposen als drets més elementals de l'home que aspira a formar un món més just i més lliure. Sortosament, encara resten homes que no volen oblidar i a dos d'aquests homes devem un llibre que haurà d'alçar-se com un dels testimonis més autèntics de la tragèdia sangonosa de la nostra guerra. Aquests homes són francesos i es diuen Pierre Broué i Emile Témime i a l'any 1936 tenien només deu anys. El llibre publicat en dos volums l'any 1961, en francès, es diu: "La révolution et la Guerre d'Espagne" (Hi ha versió castellana del "Fondo de Cultura Económica" de Mèxic de l'any 1962).

Per l'edat i per llur nacionalitat, podríem suposar que han acarat el tema amb una fredor objectiva i que llur interès per la guerra d'Espanya només se'ls ha despertat per ganes de contribuir, amb la seva investigació, a proporcionar dades als fets històrics. Mes, si bé és cert que han tractat d'ésser objectius, en apropar-se a tota mena de documents i testimonis vivents, no ho és menys que en tot moment han estat del costat d'aquells que lluitaven per defensar la llibertat i la justícia. "L'historiador perfecte objectiu —ens diuen en la introducció— encara no ha nascut i aquell que es considera que ho és s'enganya a ell mateix, de la mateixa manera que enganya els altres... Nosaltres també, havent "viscut" el tema escollit, hem tingut una tendència a prendre partit: Si bé hem estat, en esperit, al costat de les trinxeres, ens hem apartat, no obstant, espontàniament, d'acord amb els republicans avançats i els socialistes moderats, l'un, preocupat com està per l'organització i l'eficiència, per la relació de forces en escala mundial, i amb els comunistes desidents o els sindicalistes revolucionaris, l'altre, perquè pensa, com Saint-Just, que "aquells qui fan revolucions a mitges no fan altra cosa que cavar la pròpia tomba".

En tot moment procuren narrar els fets, amb un mínim de comentaris, amb honradesa d'autèntics historiadors, sense amagar res i denunciant obertament tots els actes que, d'una manera o altra, van atemptar a la noció més elemental de justícia.

La primera part del llibre, a càrrec de Pierre Broué, tracta de la Revolució, i la segona, escrita per Emile Témime, de la Guerra. Ambdós autors van confrontar llurs escrits constantment, durant els tres anys de tasca, mentre avançaven en la conformació del llibre, tot comentant amb esperit crític allò que feia l'altre. D'aquesta forma procuraven evitar les repeticions i van aconseguir donar una fluïdesa a llurs treballs que beneficia d'una manera considerable l'austeritat de la prosa emprada.

Han posat especial accent sobre la responsabilitat que tingueren les "democràcies" del món en aquells moments i sobretot els homes que jugaren el paper principal durant la guerra dintre la península. I en aquest sentit cal subratllar l'actitud que van prendre els membres del govern i la dels insurgents davant el crim i l'assassinat, com a aimes de repressió o atac. Mentre que entre els republicans el "passeig", les depuracions, foren producte d'un moviment de les masses, públic i espontani, que el govern no va poder controlar per manca de forces policials, i mai no va mereixer l'aprovació de les autoritats, en la zona nacionalista, el crim i l'assassinat foren la con-

signa donada pels caps revolucionaris i les matances foren organitzades i dirigides, justificades per tots, sense "exceptuar les més altes autoritats eclesiàstiques, com l'arquebisbe de Toledo qui proclamà que era "el amor del Dios de nuestros padres el que había armado la mano de la mitad de España" contra el "monstruo moderno, el marxismo o comunismo, hidra de siete cabezas, símbolo de todas las herejías". Destaquen l'actuació de les tropes mores en aqueixa etapa de vandalisme i violència. "Els soldats moros, reclutats entre les tribus més primitives, tenien carta blanca: Violaren dones, castraren els homes, la qual cosa, als ulls de Brassillach i de Bardeci", era una "operació d'un gènere quasi ritual". Però les altres tropes també feren de les seves: les dones eren les víctimes predilectes d'un sadisme generalitzat; no foren solament violades, sino sistemàticament humiliades, pelades al zero pintades amb mini, purgades amb oli de recí". El General Queipo del Llano digué per Radio Sevilla el 23 de juliol: "Las mujeres de los rojos han aprendido también que nuestros soldados son hombres verdaderos y no milicianos castrados; dar patadas y rebuznar no llegará a salvarlas".

Després de citar una sèrie de notes aparegudes en diaris estrangers (malgrat que quasi sempre demostraren simpatia pels nacionalistes) en les quals narren les execucions en massa durant la conquesta d'Andalusia d'una manera que fa esborronar, diuen: "El terror fou el mitjà utilitzat per tal d'acabar amb la resistència de les masses. En tot cas, així ho creien els caps de rebel·lió. El 30 de juliol, Franco li digué a un periodista del "News Chronicle" que estava disposat, si fos necessari, a "fusilar a la mitad de España". I el 18 d'agost, Queipo del Llano, digué: "El 80 % de las familias andaluzas están de duelo y no vacilaremos en recurrir a medidas más rigurosas". I el coronel Barato va declarar al corresponental del "Toronto Star": "habremos establecido el orden cuando hayamos ejecutado a dos millones de marxistas".

No podem oblidar. Encara que dolgui, encara que faci mal i se'ns clavin en la carn les paraules com ganivets, es necessari que de tant en tant es rememorin les "vorer's cobertes de sang en la qual encara hi nedaven gorres", les violacions de les dones efectuades pels moros o per les tropes franquistes, els cadàvers "dels partidaris del govern executats en sèrie, afilerats davant la catedral", la columna de fugitius "rebutjada a la frigitera portuguesa, tornada a la ciutat i assassinada allà mateix"... Cal que no oblidem, encara, perquè aquell qui va dir que estava disposat, si fos necessari, a "fusilar a la mitad de España" encara es viu, perquè segueix perseguint i assassinant (cas Grimau), enemic de la tolerància i el respecte d'aquells governants que s'erigeixen en paladins de la justícia. No, no podem oblidar, i aqueix llibre ens ajudarà a mantenir fresca la memòria.

INSTITUT PEDAGOGIC ARGENTI

"DECROLY"

TRACTAMENT PSICO-PEDAGOGIC

Professora:

Navidad G. de Riquero

TRACTAMENT ORTOFONIC

PER A NENS I ADULTES

VERBAL 2228 — T. E. 65-6421

Annex a Chascomús:

Escola Granja - T. E. 293

GRANS COMODIDATS

Catalunya, 112 (de febrer 1963), p. 6.